

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Осипенко С.О., к.е.н., ст. викл.

*Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Україна*

***Summary:** The estimation of financial capacity of the combined territorial communities of Zaporizhzhya region is estimated. The estimation of the modern system of financial support local self-government bodies is given.*

***Key words:** local budgets of administrative-territorial reform, fiscal decentralization, local governments*

Постановка проблеми. Сучасною домінантою розбудови демократії в Україні є посилення процесів децентралізації влади в результаті чого відбувається перенесення ваги процесу прийняття рішень відносно забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад на місцевий рівень, а також створюються умови для забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудови ефективної системи територіальної організації влади в країні.

Основні матеріали дослідження. Характерною особливістю сучасного етапу реалізації політики децентралізації влади в Україні є те, що розпочалась вона з реалізації бюджетно-податкової реформи, яка кардинально змінила систему міжбюджетних відносин, забезпечила децентралізацію фінансових ресурсів місцевих бюджетів та створила фінансові стимули для впровадження адміністративно-територіальної реформи. Відповідно наступним кроком в рамках посилення процесів децентралізації було запровадження назрілої та довгоочікуваної адміністративно-територіальної реформи. При цьому слід зауважити, в Україні бюджетна реформа, знову ж таки, випередила запровадження інституційних змін, хоча фактична процедура адміністративно-територіальної реформи мала б бути першочерговою, оскільки фінанси слідує за функціями.

Отже, враховуючи певну правову неузгодженість окреслених реформ законодавчі зміни все ж таки стали поштовхом для практичної реалізації адміністративно-територіальної реформи. Так, починаючи з 2015 р. було прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Методику формування спроможних територіальних громад, якими створено правові засади для об'єднання територіальних громад з метою посилення їх спроможності, що обумовило виникнення нової структурної складової базової ланки місцевого самоврядування - ОТГ.

Отримавши перші здобутки в рамках реалізації політики фінансової децентралізації та адміністративно-територіальної реформи органи місцевого самоврядування, органи державної влади, а також громадськість зіткнулись з

проблемою оцінки спроможності ОТГ, досягнення якої є ключовим завданням реформи.

Відповідно представниками міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ було запропоновано ряд параметрів фінансового моніторингу спроможності ОТГ [1], а саме:

- власні доходи на 1-го мешканця, що дозволяє визначити рівень надходжень до місцевих бюджетів за рахунок обліку землі, нерухомості, а також акцизного податку;

- рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах), що демонструє рівень залежності місцевих бюджетів від державного бюджету, а також дозволяє визначити рівень економічної самодостатності територіальної громади;

- питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах об'єднаної територіальної громади (без трансфертів з державного бюджету);

- капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету).

Так, серед регіонів-лідерів в рамках реалізації адміністративно-територіальної реформи слід виділити Запорізьку область в якій на 01.01.2018 р. утворено 36 ОТГ. У 2017 р. 16 ОТГ Запорізької області мали всі фінансові переваги від проведення процедури добровільного об'єднання громад, а також від реалізації бюджетно-податкової реформи, тобто функціонували в оновленій системі фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад Запорізької області за 2017 р.

№	Назва ОТГ	Власні доходи на 1-го мешканця, грн.	Рейтинг	Рівень дотаційності бюджетів, %	Рейтинг	Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн.	Рейтинг	Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, %	Рейтинг
1	Долинська	4866,1	2	0,2	2	3025,6	3	15,8	2
2	Смирновська	5092,0	1	-3,7	1	3358,5	2	19,4	5
3	Берестівська	3570,8	6	4,8	6	2897,3	4	22,3	6
4	Комиш-Зорянська	3461,4	7	2,6	3	1879,7	8	22,7	8
5	Ботіївська	3773,1	4	3,2	5	2753,5	5	28,2	13
6	Осипенківська	3243,3	9	5,1	7	1184,9	14	16,6	3
7	Приморська	3366,0	8	2,7	4	818,6	16	8,9	1
8	Остриківська	3621,1	5	8,2	12	2301,0	6	26,0	12
9	Гірсівська	4680,2	3	7,2	11	1804,4	9	29,8	15
10	Веселівська	3160,6	10	7,2	10	1227,1	13	18,3	4
11	Малотокмачанська	3092,8	11	5,5	8	1327,6	12	22,3	7
12	Біленківська	2346,3	14	14,2	14	3608,7	1	25,3	11
13	Воскресенська	2952,4	12	6,9	9	1466,3	10	28,9	14
14	Таврійська	2276,1	15	15,0	15	1461,1	11	24,5	10
15	Преображенська	2914,1	13	11,3	13	2028,4	7	45,9	16
16	Комишуваська	1859,8	16	21,8	16	1051,8	15	24,3	9

Складено за даними [2]

У результаті реалізації реформи власні доходи місцевих бюджетів на 1-го мешканця мають тенденцію до зростання, що свідчить про посилення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Проте, рівень власних доходів місцевих бюджетів на 1-го мешканця є вищим в ОТГ в яких проживає понад 3 тис. осіб, тобто ОТГ з населенням від 3 тис. осіб є більш фінансово спроможними.

У свою чергу, рівень дотаційності ОТГ свідчить про те, що в Запорізькій області лише 1 громада з 16 новостворених ОТГ здійснює реверсну дотацію. Інакше кажучи, ОТГ все ще залишаються фінансово залежними від допомоги держави.

Щодо капітальних видатків на 1 мешканця з місцевих бюджетів ОТГ Запорізької області, то на сьогоднішній день вони є не значними і свідчать про значну обмеженість доходів бюджету розвитку, які були скорочені в рамках реалізації бюджетної реформи.

Видатки на утримання апарату управління у власних ресурсах місцевих бюджетів майже 70% ОТГ Запорізької області перевищують 20%, що суперечить ключовим напрямом як адміністративно-територіальної, так і бюджетно-податкової реформ.

Висновки. Отже, не дивлячись на посилення процесів відносно реалізації адміністративно-територіальної реформи та зміцнення системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування майже 70% з утворених ОТГ в Запорізькій області не можна характеризувати як спроможні, оскільки не відповідають ряду критеріїв які визначені представленою рейтинговою оцінкою фінансової спроможності територіальних громад. Дана ситуація обумовлена тим, що не дивлячись на реалізацію бюджетно-податкової реформи в Україні так і не було створено законодавчих передумов для посилення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування.

До того ж слід зауважити, що використовуючи окреслену вище методику оцінки фінансової спроможності ОТГ не можливо виявити всі недоліки в оновленій системі фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування.

Список літератури

1. 20 лідерів ОТГ та, що є визначальним критерієм для сталого розвитку громад – дослідження спроможності громад від Я. Козюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/5981>
2. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 2017 р. (в розрізі областей) Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/Брошура_-_Рейтинг_366_ОТГ.pdf